herpy

VARANER

Varanus albigularis

Varanus albigularis är en kraftig, dagaktiv och grävglad varan från savanner och torra skogar i södra och östra Afrika. Den blir 100-200 cm lång, är nyfiken och kan bli mycket tam, men kräver ett rum i stället för ett terrarium, stora foderkostnader och många års omsorgsfull skötsel.

Familj: Varanidae Engelska: White-throated Monitor Publicerad 15 november 2026

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**100-200 cm** total längd inkl. svans
Vikt	**3 000-12 000 g**
Livslängd	**10-20 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Marklevande och grävande**
Biotop	**Halvöken och savann**
Svårighetsgrad	**Expert**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**300 × 200 × 150 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**24-26 °C**
Värmeplats	**35-45 °C**
Temperatur, natt	**19-21 °C**
Luftfuktighet	**30-60 %**
Vatten	**Vattenskål**
UVB	**Rekommenderas** Fergusonzon 3
Föda	**Insekter, ryggradsdjur och maskar/sniglar**
Hålls	**Ensamma eller parvis**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Kullstorlek	**16-65 ägg**
Kullar per år	**1-2**
Inkubation	**150-180 dagar** vid 28-31 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga II**
EU-bilaga	**Bilaga B**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Varanus albigularis är en tung, kompakt varan med rundad, bulig nos, starka framben och vassa, kraftiga klor. Huvudet är grått eller brunt upptill, medan strupen är tydligt ljusare, särskilt under det mörka tinningbandet som löper från ögat till skuldran. Kroppen har mörka ringar med ljus mitt, men teckningen blir otydlig hos gamla djur och liknar då mer band runt revbenen. Artnamnet kommer av latinets albus, vit, och gula, strupe.

Arten beskrevs 1802 och räknades under lång tid som en underart av *Varanus exanthematicus*. Skillnader i hemipenisens uppbyggnad ledde till att den erkändes som en egen art. Man skiljer mellan tre underarter: *V. a. albigularis* i södra Afrika, *V. a. angolensis* i Angola, Zambia och grannländerna och *V. a. microstictus* i Östafrika. Statusen för det fjärde namnet, *V. a. ionidesi*, är oklar. De två arterna förväxlas lätt i handeln, trots att *V. albigularis* blir mycket större.

Vuxna djur blir typiskt omkring 150 cm totalt, och enstaka överstiger 200 cm. Vilda vuxna djur har en nos-kloaklängd på 50-70 cm. Ett mindre vuxet djur på 41 cm från nos till kloak och 90 cm totalt väger omkring 1,5 kg, medan tama djur i fångenskap på 140-160 cm väger 7-12,5 kg.

Arten är klok. Den kan skilja mellan mängder upp till sex snäckor, minns i flera dagar var den har hittat föda och söker systematiskt upp tidigare fyndplatser. Får den ett dött djur som är för stort att svälja, biter den sig fast och rullar runt sin egen längdaxel för att slita loss skinn och kött, precis som en krokodil. Den är alltså inget djur man bara sätter i ett terrarium och tittar på.

Ett vuxet djur behöver ett helt rum eller en hembyggd anläggning på flera kvadratmeter, värme och UVB i stor skala, foder i stora mängder, ett djupt substrat att gräva i och daglig uppmärksamhet i många år. Det är en art för den som vill bygga och inreda för ett stort djur, och inte en art för lägenheten. Ungarna är bara cirka 25 cm vid kläckningen, men växer snabbt.

Läs mer: Ljus och UVB

Utbredning och livsmiljö

Varanus albigularis är utbredd i stora delar av södra och östra Afrika, från Namibia, Botswana och Sydafrika i söder till Angola, Zambia, Tanzania, Kenya och Uganda och vidare till södra Etiopien och Somalia. Den finns också i Zimbabwe, Moçambique, Malawi, Eswatini, Lesotho och södra Kongo.

V. a. albigularis lever i södra Afrika norrut till Angola, Zambia och Moçambique, *V. a. angolensis* i Angola, Zambia och angränsande delar av Kongo, och *V. a. microstictus* i Etiopien, Somalia, Kenya och Tanzania. Arten saknas i kontinentens sydvästligaste hörn. Den finns i många nationalparker, bland annat Kruger, Etosha och South Luangwa, och är talrik där det finns lämplig livsmiljö.

> **Naturlig utbredning:** Angola, Botswana, Etiopien, Kenya, Lesotho, Malawi, Moçambique, Namibia, Somalia, Eswatini, Tanzania, Uganda, Sydafrika, Zambia, Zimbabwe och Kongo-Kinshasa.

LIVSMILJÖ

Arten lever i savann, öppen skog, buskmark och torra områden. Den är markboende och använder det mesta av tiden till att söka föda längs marken, men gräver egna hålor och kan klättra i träd för att plundra fågelbon, vila eller fly. Djuren är dagaktiva, solar sig på morgonen och går sedan på jakt.

Klimatet har en tydlig regntid och torrperiod. Parningen sker i södra Afrika från slutet av augusti till mitten av november, och äggen läggs några veckor senare. Under den svala årstiden minskar aktiviteten och aptiten. Livsmiljöerna brinner regelbundet, och djur som rör sig över glöd eller upphettad mark kan få svåra brännskador på fötter och svans.

Skötsel

TERRARIET

Ett vuxet djur av *Varanus albigularis* behöver minst 300 × 200 × 150 cm (längd × bredd × höjd) och gärna ett helt rum. Måttet passar vuxna djur på 130-200 cm. Honor på 130-160 cm kan hållas enskilt i ner till 170 × 170 × 80 cm, ett djur på 200 cm behöver omkring 300 × 230 × 240 cm, och en grupp på sju vuxna djur behöver ett rum på omkring 18,5 m². Små mått, som handeln säljer för ungar, är bara en tillfällig lösning.

Ungar på cirka 25 cm kan börja i ett terrarium på 100 × 50 × 50 cm, gärna flera tillsammans, så länge de äter insekter, och med tidningspapper eller hushållspapper som botten de första veckorna. Därefter flyttas de till allt större anläggningar allteftersom de växer. De blir inom några år djur på 100 cm eller mer, så planera den stora anläggningen från början.

Arten gräver i naturen sina egna hålor, så ge minst 30-40 cm löst, fuktigt substrat av jord och sand i ett område där djuret kan gräva och ligga gömt. Det ska finnas flera gömslen, stora stenplattor, tjocka grenar och barkbitar som tål vikten av ett tungt djur. Ett stort vattenkar där djuret kan lägga sig helt ner hör till. Alla värmekällor ska vara skyddade så att djuret inte kan bränna sig, och dörrarna ska kunna låsas, eftersom ett stort, starkt djur annars kan rymma. Ventilationen ska vara god.

För avel ska det finnas en boplåda med minst 35 cm djup, fuktig blandning av sand och jord. Honor som inte har ett lämpligt bo sprider äggen i terrariet.

TEMPERATUR

Som dagaktiv solbadare kräver *Varanus albigularis* en stor temperaturgradient. Lufttemperaturen är 24-26 °C på dagen och 19-21 °C på natten. Solplatsen ska vara ett stort, öppet område med en varm yta på 35-45 °C. Det är yttemperatur, mätt med en IR-termometer på själva ytan, inte med en termometer som hänger i luften. Arten trivs med 35-40 °C på solplatsen; över 40 °C på den varmaste platsen är lånat från andra savannvaraner.

Använd flera värmelampor eller infraröda lampor över solplatsen, så att ett stort djur kan ligga helt i värmen, och värm luften i en stor anläggning med värmeelement på väggarna. Låt en del av anläggningen vara kallare, så att djuret kan välja. Alla värmekällor ska utöver skydd styras av termostat. Mät yttemperaturen regelbundet med IR-termometer.

Läs mer: Värme och temperatur

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Arten kommer från torr till halvfuktig savannmark, och den rätta luftfuktigheten i anläggningen är inte dokumenterad med siffror. Håll luften relativt torr (30-60 %, en uppskattning), och låt en del av substratet vara fuktigt, så att djuret kan gräva och hitta en fuktigare håla att ligga i. Ständigt vått substrat och stillastående luft ger hudproblem.

Dricks- och badvattnet ska vara färskt och finnas i ett stort kar, och djuret ska kunna täcka sig helt. Byt vattnet regelbundet så att det är rent.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

LJUS OCH UVB

Varanus albigularis är en dagaktiv solbadare och behöver kraftigt ljus. Använd kompaktlysrör med hög UVB-andel (10 %-klassen) eller kvicksilverlampor med UVB tillsammans med infraröda lampor och spotlights över solplatsen. Placera UVB-källan över solplatsen, så att djuret får ett UV-index motsvarande Ferguson-zon 3, och låt det kunna flytta sig till skugga. Byt lamporna enligt tillverkarens anvisning, för UVB-effekten sjunker innan ljuset ser svagare ut.

Håll ljuset tänt 12 timmar om dagen på sommaren och något kortare på vintern, styrt av en timer. På natten ska det vara mörkt.

UTFODRING

I naturen är *Varanus albigularis* en riktig generalist. Den äter snäckor, gräshoppor, tusenfotingar, skalbaggar och andra ryggradslösa djur och ibland ormar. Arten äter alltså brett, och en kost som bara består av gnagare motsvarar inte naturen.

Kosten i fångenskap ska vara varierad. Ungar får från kläckningen syrsor, gräshoppor och kackerlackor, senare också jättemjölmaskar och nyfödda möss. Vuxna kan få insekter, fisk (öring och mal), små kycklingar och kycklingdelar, möss, råttor och då och då hårdkokta ägg. Vuxna djur utfodras från 1-2 gånger i veckan till 5 gånger i veckan, beroende på vad de får; ungar matas oftare. På vintern kan aptiten minska: honor äter ofta mindre från slutet av oktober i två-tre månader, och några veckor helt utan foder är inte ovanligt.

När gnagare blir huvudföda blir många varaner för feta, vilket förkortar livet. Välj en blandning med många insekter, snäckor och fisk, och tillsätt kalk och vitaminer. Möss bör bara ges när djuret har avfört den förra måltiden, och ungar som får för många möss kräks upp dem igen. Håll fodret åtskilt när flera ungar bor tillsammans, eftersom de slåss om bytet.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

Varanus albigularis är inget sällskapsdjur i vanlig mening. Vilda djur är skygga och flyr eller biter om de fångas, och även tama djur har starka käkar, vassa klor och en svans som kan slå. Svansslag är vanligt hos varaner, och svansen på ett djur på 150 cm kan göra skada. Bett från ett stort djur ger djupa sår, och klorna kan riva upp huden. Använd lång pincett eller tång vid utfodring och undvik hastiga rörelser.

Tämjning kräver ro och tid. Ge nya djur minst ett par veckor utan hantering, tala lugnt och mata från pincett eller tång i stället för från handen. När djuret inte längre flyr kan du börja röra vid det. Lyft alltid med båda händerna under kroppen och stötta svansen. Tama vuxna djur kan bli lugna nog att gå fritt omkring, men alla djur kan reagera våldsamt på stress eller hunger.

Reptiler bär ofta på salmonella, och nästan hälften av alla reptiler som hålls som sällskapsdjur (48 %) är smittbärare. Tvätta händerna grundligt efter all beröring av djuret, terrariet och utrustningen, och håll barn och gravida borta från rengöringen.

Arten kan hållas en och en eller parvis. Honor kan bita varandra hårt vid boplådan, och ungar som bor tillsammans i grupper börjar slåss när de ska börja äta möss. Större grupper, till exempel fyra honor och tre hanar, kan hållas i ett stort rum med många gömslen och en stor vattenbehållare. Är du osäker, håll djuren åtskilda.

Läs mer: Karantän och hygien

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Storleksskillnaden mellan könen är inte entydig: hanen kan vara störst (200 cm mot 130-160 cm hos honorna), men honan kan också vara längst i nos-kloaklängd (cirka 70 cm mot cirka 50 cm). Könet är svårt att bestämma säkert hos ungar och bör avgöras av en veterinär med varanerfarenhet. Exakt ålder för könsmognad är inte känd. Honor på fyra-fem år och hanar på sju år kan användas i avel. Hon bör vara fullvuxen och i god kondition innan hon används i avel.

PARNING

Parningen sker på våren och under sommaren, beroende på värme och belysning. I fångenskap i Europa parar sig djuren från maj till augusti. Hanen visar typiskt huvudrörelser och tungande kring honans hals och kropp under ungefär en vecka. Själva parningen kan vara upp till en och en halv timme och upprepas flera gånger dagligen i tre-fyra dagar. Paren sover ofta tillsammans i samma gömställe efteråt.

Sätt in hanen hos honan i hennes anläggning och håll uppsikt över bett. Flera honor i samma anläggning kan slåss våldsamt om boplådan. Vintervila är inte nödvändig för avel, men honorna äter mindre under vinterhalvåret.

Läs mer: Vintervila och årstider

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Honan lägger äggen cirka 30-48 dagar efter parningen. Kullstorleken varierar från 16 till 55 ägg, och rekordet är 65 ägg. Äggen är vita och läderartade, cirka 6-7 cm långa och 4 cm breda, och de väger 48-55 g. Honan lägger vanligen 1-2 kullar per år i fångenskap.

Honan gräver och uppehåller sig ofta flera dagar i boplådan, och aptiten försvinner dagarna före läggningen. Hon kan försvara boplådan aggressivt mot både andra honor och dig. Äggen läggs ofta på natten. Vissa honor ignorerar boplådan och lägger äggen öppet på marken, vilket ofta ger dålig befruktning och kläckning. Det bästa boet är en djup, lös och fuktig låda, helst med en ihålig stam eller en motsvarande håla.

När honan är färdig bör du ta ut äggen, och hon behöver vila och extra föda.

INKUBATION

Äggen läggs i en låda med lufthål, delvis nedgrävda i en blandning av vermikulit och vatten i viktförhållandet 1:1, och inkuberas vid 28-31 °C, gärna 29-30 °C. Fuktigheten ska vara 70-95 %. Kontrollera äggen varje vecka och tillsätt bara lite vatten om vikten sjunker; under de sista tre veckorna tillsätts inget vatten.

Inkubationstiden är 150-180 dagar. Obefruktade ägg blir med tiden gula, mjuka och luktar illa, och döda foster och missbildade ungar förekommer. Kläckningsprocenten är ofta låg, från 7 av 24 till 43 av 55 ägg i en kull, och orsaken är ofta oklar. Djuren kläcks själva under flera dagar utan hjälp.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna av *Varanus albigularis* är cirka 25 cm långa och väger 30-40 g vid kläckningen. Kvarvarande gulesäckar och navelsträngar faller av av sig själva när ungen gnider buken mot underlaget. De börjar äta syrsor efter cirka 48 timmar.

Håll dem i en ren låda med tidningspapper eller hushållspapper, ett gömställe, en vattenskål med plats att bada och en värmelampa över en solplats. Ge dem de första månaderna bara insekter (syrsor, gräshoppor, kackerlackor), sedan jättemjölmaskar och små gnagare. De får gärna bo tillsammans så länge de äter insekter, men ska skiljas åt vid första musen. Tillsätt vitaminer och kalk. De växer snabbt och behöver successivt större utrymmen. Planera för att varje unge på sikt blir en 100-200 cm lång varan.

Hälsa och vanliga misstag

Djur av *Varanus albigularis* i handeln är ofta importerade eller kommer från importerade föräldrar, bland annat vildfångade djur från Tanzania. Vildfångade djur kan ha fästingar och andra parasiter, vara stressade och ha låg kroppsvikt. Kräv ett djur som äter, har klara ögon och en jämn, fyllig kroppsform, och låt undersöka avföringen hos en veterinär med erfarenhet av reptiler innan djuret kommer in till andra.

Typiska problem och skötselfel är:

- Fetma, när gnagare är huvudföda, och kalkbrist (mjukt skelett, skakningar) vid för lite kalk och UVB, särskilt hos unga

djur.

- Brännskador på buk och fötter från oskyddade värmekällor.
- För låga temperaturer och fel fuktighet, som ger dålig matsmältning, aptitlöshet och luftvägsinfektioner.
- Fästingar och andra yttre parasiter, särskilt hos nyinköpta djur.
- Bett och skador från andra djur i samma anläggning.
- Dålig befruktning och problem med att lägga ägg, när honan inte har en lämplig boplåda.

Sök en veterinär med erfarenhet av reptiler om djuret tappar vikt, inte äter på flera veckor utanför den kalla perioden, andas tungt, får svullna leder eller käkar eller har ändrad avföring.

Läs mer: Köp av djur: uppfödda djur, vildfångst och transport

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.